

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. An, & qualiter Prælati Ecclesiarum & Clerici seculares testari possint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

fam subsistere; nam propter defectum solennitatum, in quantum disponit ad pias causas, non infirmatur per textum c. *Relatum*.

2125 Coll. 4. juxta Clarum *cit. q. 6. n. 8.* & Molin. *tr. 2. D. 134. n. 3.* testamentum ad pias causas non indigere hæredis institutione, & incertis personis (v. g. pauperes, vel Ecclesiam intra urbem, ubi plures sunt) bene posse institui hæredes; Barbosa, in c. 13. *h. r. n. 5.* Coll. 5. testamentum minus solenne ad pias causas, valere etiam quoad legata profana, quia subsistente principali, subsistit etiam accessorium. Pirhing. hic *n. 22.* & legata ad pias causas esse solvenda, licet hæres hæreditatem non adierit, vel non acceptando, vel prius moriendo; quia legata pia dispositioni juris civilis non subjacent, per *cit. c. Relatum*; Coll. 6. licet testamentum, à testatore inchoatum, sed non absolutum (quia morte præventus non potuit absolvere) aliàs invalidum sit, per L. *si quis 21. ff. h. t.* valere tamen quoad legata pia, in illa imperfecta dispositione relicta, & expressa, ratio est eadem, quæ prius, sic Layman. *cit. l. 1. tr. 4. c. 17.* Denique irritum esse statutum Laicorum, impediens facultatem testandi pro anima, vel ad pias causas, Abbas in *cit. c. Relatum n. 5.* cum communi Canonistarum.

ARTICULUS IV.

De his, qui testamentum facere possunt.

2126 IN hac quaestione generalis regula est, quod possint omnes, qui nec naturâ, nec lege aliqua prohibentur, L. 1. C. de SS. Eccl. *Iniquum enim esse, auferre testamenti factionem homini sana mentis, L. ex facto 43. ff. de vulg. & pupill.* substat. intellige, nisi ob gravem causam prohibeatur jure naturali, vel positivo. Naturâ prohibentur carentes usu rationis, ut infantes, amentes, furiosi, §. *item furiosi*. Instit. quibus non est permittum 2. Carentes judicii maturitate, ut impuberes 3. Carentes facultate voluntatem suam exprimendi, scripto, vel voce; quando autem sufficiant nutus, & alia signa, dixi *n. 2124. 4.* Cæcus, saltem in scriptis. Jure positivo prohibentur 1. Servus, seu mancipium 13. *q. 6. c. illud 5. L. 16. ff. h. t. 2.* Prodigus ab administratione bonorum per judicem interdictus, §. *item prodigus*. Instit. quibus non est permittum & L. 18. ff. *h. t. 3.* Captivus, vel obses apud hostes detentus; quamdiu talis est. L. 8. & 11. ff. *cod. 4.* Filius familias sub potesta-

te Patris etiam cum hujus consensu de bonis adventitiis L. 6. ff. qui testamentum facere; secus est de castrensibus, & quasi castrensibus. §. *Usurari* manifestus ante præstitam satisfactionem c. 2. de Usuris in 6. 6. Excommunicatus ob hæresin, de quibus V. Pirhing *h. t. n. 25.* quib⁹ in genere præmissis:

§. 1.

An, & qualiter Prælati Ecclesiarum & Clerici seculares testari possint?

AD hoc resolvendum *not. 1.* Gregorium 19. Pontificem, cum, ut habetur in c. *quorundam 1. h. t.* quorundam relatione accepisset Attellanæ Civitatis Episcopum, condito testamento, in octo uncii substantiæ suæ nulum hæredem instituisse, Ecclesiam verò suam in residuis quatuor; idem scripsisse ad Antonium Subdiaconum, hortando eum, ut sollicitè disceriat, & quid quid ipsum habuisse paruerit, à qualibet persona detineri nullatenus patiatur, nisi hoc solum, quod eum ante Episcopatus ordinem, proprium habuisse considerit. Quid quid verò Ecclesia ante ipsius consecrationem, fuisse cognoverit, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum acquisivisse, in ejusdem Ecclesiæ dominio conservetur.

Secundò, cum quadam Abbatiâ certi Monasterii (etsi nunquam induerit habitum Monachalem) condito testamento, diversa fecisset legata; idem Pontifex necessarium judicavit, postquam in Abbatisiam ordinata est, & in monasterio per annos plurimos, usque ad obitum præfuit, vestis qualitatem ad culpam fortè Episcopi pertinere; qui eam sic esse permisit; non tamen potuisse præjudicium monasterio irrogare; Sed res ipsius eidem loco, ex quo illic ingressa, & Abbatissa constituta est, de jure competere, c. *Quia ingredientibus 2. h. t.*

Tertio in c. *Cum in officiis 7. h. t.* quod desumptum est ex Concil. Lateran. dicitur: cum in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, à quibus beneficium nos cognoscimus recepisse; econtra, quidam Clerici, cum ab Ecclesiis suis multa beneficia perceperint, bona per eas acquisita, in alios transferre presumant, hoc igitur, quia antiquis canonibus constat inhibendum, nos indemnitati Ecclesiarum providere volentes, sive intestati decesserint, sive aliis conferre voluerint, penes Ecclesias eadem bona præcipuum remanere.

Idem habetur c. *Quia non 9. eod. ibi* 2128

de his

de his tamen quæ consideratione Ecclesie per-
ceperunt, nullum de jure possunt facere testa-
mentum, & cum Alexandro III. proposita
fuisse quæstio, an, quando in Concilio Late-
ran. statuitur (ut bona per Eccles. acquisita,
ad eam in Clericorum obitu devolvantur)
sit intelligendum de immobilibus tantum, vel
etiam de mobilibus? respondit, quod gene-
raliter bona qualibet, per Ecclesiam acquisita,
eis debent, juxta Lateran. Concilium, post
acquirentis obitum, remanere, nomine au-
tem Ecclesie non Episcopus, vel Successor
Clerici morientis, ubi est collegium Cleri-
corum, sed communis Congregatio intelli-
gatur, quæ rerum illarum debet canoni-
cam distributionem, & curam habere, ubi
autem in loco defuncti tantum est unus or-
dinandus, is ea bona (sicut & alia ipsius Ec-
clesie) in DEI timore dispense, sic etiam c.
Relatum 12. cod.

Subjungit deinde textus, quod, licet mo-
bilia per Eccles. acquisita, de jure in alios, pro
morientis arbitrio transferri non possint, con-
suetudinis tamen non est improbanda, ut de his,
pauperibus, & religiosis locis, & illis, qui vi-
venti servierant, sive sint consanguinei, sive
alii, aliqua juxta servitii meritum conferantur.

Quarto in c. *ad hac* 8. cod. statuit Ale-
xander III. quod, licet Clerici, de mobili-
bus, quæ per Eccles. sunt adepti, de jure tes-
tari non possint, viventes tamen, & sui com-
potes, moderatè valeant, aliqua de bonis ipsis
(non ratione testamenti) sed elemosina in-
tuitu, erogare in ægritudine constitui, & c.
Quia non 9. eod. quod Clerici de his, quæ
paterna successione, vel cognationis intuitu,
aut de artificio sunt adepti, seu dono consan-
guineorum, aut amicorum (non habito re-
spectu ad Ecclesiam) per venerunt ad ipsos,
libere disponere valeant, id, quod etiam di-
citur cit. c. *Relatum* 12. eod. ibi: *cæterum*
quæ ex hereditate, vel artificio, aut doctrina
proveniunt, distribuentur pro arbitrio decen-
dentis.

2129 Ex his juribus deducitur, Episcopum,
& quemlibet Clericum non Regularem,
de bonis propriis (quæ scilicet habuit ante
Clericatum, puta hereditate, legato, do-
natione, &c.) atque adeo patrimonialibus,
aut quasi patrimonialibus, posse liberè tes-
tari, non autem de bonis Ecclesie, ac ejus
intuitu acquisitis. Idem quoque primam
partem habetur ex 12. q. 1. c. *Episcopi* 19.
ibi: *Episcopi de rebus propriis, vel acquisi-*

tis, vel quid quid de proprio habent, heredi-
bus suis, si voluerint, derelinquant, quid quid
verò, de provisione sua Ecclesie fuerit, sive de
agris, sive de fructibus, omnia in jure Ecclesie
reservare censuimus, & caus. ead. q. 5. c. *fi-*
rum 4. ibi: *fixum adhuc, & perpetuò man-*
surum esse decrevimus, ut Episcopus rebus suis
juris, quas aut ante Episcopatum, aut certò in
Episcopatu, hereditaria successione acquisivit,
secundum auctoritatem Canonicam, quid quid
vult, faciat, & cui vult, eas conferat; post-
quam autem Episcopus factus est, quascunque
res de facultatibus Ecclesie, aut suo, aut alle-
rius nomine, qualibet conditione comparave-
rit, decrevimus, ut non in propinquorum suo-
rum, sed in Ecclesia, cui præest jura deveniant.
Quoad secundam partem constat etiam
ex his ipsis canonibus, & c. *quorundam*, de
quo à n. 2127. & c. *cum in officiis* c. *ad hac*
ibidem.

Præter hæc not. 1. etsi Clerici non Regu- 2130
lares testari, aut per ultimam voluntatem
disponere non possint de rebus intuitu Ec-
clesie acquisitis, ut dictum est, concedi
tamen illis de jure communi, primò, quod
de bonis illis, intuitu Ecclesie acquisitis, in
vita, dum sani sunt, donare possint, quan-
tum voluerint de sibi superfluis, ad pias cau-
sas, ac titulo elemosina, ex c. *fin.* 16. q. 1.
ibi: *quoniam, quid quid habent Clerici,*
pauperum est, & domus illorum orationibus
debent esse communes; susceptioni pere-
grinorum, & hospitum, invigilare de-
bent, maxime curandum est illis, ut decimis,
& oblationibus, canoniis, & xenodochiis,
qualem voluerint, & potuerint, sustentatio-
nem impendant, liberum est enim, Mona-
chis, & spiritualibus viris, Deum timenti-
bus, & colentibus, decimas, & oblationes,
cunctaque remedia concedere, & de jure
suo in dominium illorum, & usum trans-
ferre, nec tam in pauperibus paupertatem,
quam religionem attendere. Deinde de iis-
dem posse illos in ægritudine constitutos,
si adhuc sui compotes sint, non quidem per
viam testamenti, sed elemosina, facere do-
nationes moderatas pauperibus, vel aliis
locis piis, aut ad pios usus, c. *ad hac* 8. h. t.
supr. atque adeo consanguineis, si paupe-
res, vel indigentes sint pro suo statu; sic
Covarr. in dict. c. *cum in officiis* n. 5. & alii.
Quare in hoc casu non est locus, regulæ
84. de regul. juris in 6. *cum quid una via pro-*
hibetur alicui, ad id alia non debet admitti,
nam

nam hæc non habet locum, ubi res prohibetur non simpliciter, sed solum, *ne fiat tali modo*, unde licet Clerici de redditibus *intuitu Ecclesie acquisitis* prohibeantur disponere *per viam, & modum testamenti*, vel ultimæ voluntatis, non prohibentur tamen *omni modo, etiam per modum Eleemosynæ*. Dicuntur autem *bona Clericis acquisita intuitu Ecclesie*, quæ ab Ecclesia, seu ex Ecclesiasticis titulis, sive, quæ intuitu non personæ, sed consideratione Ecclesie acceperunt, sive ipsi donata, aut relicta sint, ratio autem secundæ partis patet ex dictis.

2131 *Not. 2.* Clericum secularem, sub patria potestate constitutum (à qua Clericatus non liberat,) posse nihilominus testari de bonis patrimonialibus, & aliis, quæ ut Clericus acquisivit, suo tamen labore, & industria; cum illa ad quasi Castrense peculium pertineant; de quo filius familias testari potest, *Zoëf. ff. qui testamentum facere poss.* n. 24. *Not. 3.* Clericos seculares beneficiatos, etiam de redditibus Ecclesiasticis (videlicet decimis, & fructibus fundorum ad Ecclesiam, cui succedunt, pertinentium, qui ex justitiæ lege, & propriâ beneficiorum institutione, ipsi beneficiariis, tanquam justum stipendium, debentur, quatenus ii, ad honestam, & decentem sustentationem eorum, consideratis etiam laboribus & meritis erga Ecclesiam, ac statu personæ sunt necessarii,) tanquam absolutos dominos liberè, tum inter vivos, tum per testamentum, seu ultimam voluntatem posse disponere; *si quid per propriam parsimoniam ex illis sibi reservarunt, & collegerunt*, ut cû S. Thoma 2. 2. q. 187. art. 7. in 2. ad 2. docet Cov. in die. c. *Cum in officiis 7. n. 2. §. Tertio. h. t.* & est communiter recepta sententia, sed non de *superfluis* congruæ ipsorum sustentationi; nam hæc tenentur expendere *solum in pias causas, & usus* (ut tenet communis Theologorum, & tradidimus in *tr. Theol. de jure. & just.*) non in profanos.

2132 *Not. 3.* dictos Clericos seculares, tam per testamentum, & ultimam voluntatē, quàm donationes inter vivos, liberam habere facultatem disponendi de his, quæ habent ex donationibus fidelium, oblationibus, & distributionibus quotidianis, quæ tanquam vitæ stipendium accipiunt, quia Missas celebrant, divina officia cantu peragunt, vel talibus ministrant, aut recipiunt ex funeralibus exequiis, Capellaniis, etiã ad nutum amovibilibus, &c. nam isti proventus, propriè loquendo, non sunt, saltè principaliter,

Tom. III.

fructus beneficiorum; sed, potius justum stipendium debitæ sustentationis, at de his, quæ sunt ex beneficio, tanquam stipendiū, si quæ sunt superflua, disponere possunt libere ad pios usus, quæ verò sunt quasi castrensia, non sunt acquisita intuitu Ecclesie, sed personæ laborantis, & ita tenent communiter Abbas in c. *Cum in officiis 7. h. t. n. 8.* Cov. ib. n. 4. Azor p. 2. l. 7. c. 9. q. 10. & alii.

Not. 4. Prælatum, vel Clericum secularem, 2133 in certis casibus, tam inter vivos, quàm ultimam voluntatem, posse libere disponere etiam de redditibus superfluis sui beneficii; primus est, si de suis patrimonialibus, vel quasi patrimonialibus labore acquisitis, vel congruæ sustentationi detractis, aliquid impendit in talis Ecclesie utilitatem; v. g. emendo illi bona, utiliter ædificando, &c. colligitur ex 12. q. 2. c. *Si quis 56. ib. Si quis qualibet conditione de rebus Ecclesie aliquid alienare præsumpserit, si de suo proprio tantum Ecclesie contulerit, quantum visus est abstulisse, tum demum illud licebit; & ead. caus. q. 5. c. 5. ib. Si Episcopus condito testamento aliquid de Ecclesiastici juris proprietate legaverit, aliter non valebit, nisi eamundem de juris propriè facultate supplerit;* sic Navarr. *tract. de redditib. Eccles. q. 3. monito 4.* & alii.

Alter casus est, quem refert Pirhing b. 8. 2134 n. 34. quòd, si Prælatum, vel alius Beneficiari⁹ ex iisdem bonis suis patrimonialibus in pauperes, vel pias causas quippiam expendit, possit deinde ex redditibus Ecclesiasticis superfluis tantundem, tanquam proprium retinere, & prout voluerit de eo, sive inter vivos, sive per ultimam voluntatem disponere. *c. Si quis caus. 12. q. 2. & cit. c. Si Episcopus. ead. caus. q. 5.* Sic enim tantundem de redditibus superfluis ex proventibus sui beneficii stat pro summa ex patrimonialibus in ejusmodi pios usus impensa, cum aliàs de his eadem eleemosynas licitè fecisset.

Tertius casus apud eund. ex glos. in c. 2135 *Conquerente, de Cleric. non resid. v. sufficiencia*, refertur, quòd, et si Prælatum, vel alius beneficiari⁹ nihil ex suo patrimonio, vel quasi patrimonio in Eccles. contulit, si tamen beneficia Ecclesie præstitit labore suo, vel doctrina, vel consiliis &c. ita, ut benemerit⁹ de Ecclesia censendus sit, tum ex redditibus Ecclesiasticis, etiam iis, qui excedunt suam decentem sustentationem, possit tanquam sibi debitos accipere, & in quosunque usus, etiam profanos, illos expendere, quod quidem rectè dicitur, si beneficia Ecclesie præstita, propriè talia sint; hoc est,

Rrr

non

non aliunde debita, vi officii, vel obligationis erga talem Ecclesiam; & hæc ad quæstionem, qualiter testari possint Clerici, qui habent beneficia cum administratione, & Cura Ecclesiæ, Capellæ, vel Altaris.

2136 Altera quæstio est de illis, qui nullam administrationem habent, sed simplicem Canonicatum, vel præbendam, an, & qualiter isti testari, vel per ultimam voluntatem disponere possint de redditibus, intuitu suæ Ecclesiæ, vel beneficii, (seu ex ejus Ecclesiastico titulo) acquisitis? ad hanc quæstionem (loquendo de his bonis, quæ redundant, seu non necessaria sunt in decentem Beneficiati sustentationem) *re. constare ex c. Relatum 12. h. t.* quo nimirum habetur non posse illos de his disponere per ultimam voluntatem, siue mobilia sint, siue immobilia, conceditur tamen, ut notavimus n. 2128. ut aliqua de illis bonis pauperibus, & religiosis locis, & illis, qui viventi Beneficiario infervierant, siue consanguinei sint, siue alii, juxta merita servitii ipsorum, conferantur.

2137 Ex eodem c. deducitur, bona intuitu Ecclesiæ acquisita, quæ Prælati, vel Clerici Beneficiarii, habentes administrationem, vel curam Ecclesiæ, aut Capellæ, relinquere tenentur Ecclesiæ, cujus intuitu acquisita sunt, devolvi ad Successorem in eo munere, non ut sibi retineat, sed fideliter administret in utilitatem Ecclesiæ, cujus curam, vel administrationem habent juxta dicta: si verò non habeant administrationem, vel curam aliquam Ecclesiæ, sed tantum simplicem Canonicatum, vel præbendam in aliqua Ecclesia Collegiata, distinguendum est, penes quem sit administratio talis Ecclesiæ? ac bonorum ejus? si enim ea relicta sint ex portione de bonis communibus Capituli, dari solita, devolvuntur, non ad Successorem in Canonicatu, vel Præbenda; sed ad Capitulum penes quod est administratio ejusmodi bonorum communium, eâ tamen ratione, ut Capitulum ea vel distribuat inter singulos Præbendarios, vel Canonicos simplices, vel reservet futuris necessitatibus, sic Abb. *in dict. c. 12. n. 5.* Covarr. *ib. n. 2.*

2138 Bona verò, quæ non ex communibus Capituli proventibus pervenerunt, sed ipsius Ecclesiæ, post mortem beneficiarii, devolvuntur ad Ecclesiam, unde sunt profecta; & ideo dari debent illis, qui bonorum, seu reddituum ejusdem Ecclesiæ curam, & administrationem habent, videlicet Prælato, Archidiacono, Præposito, qui separatos redi-

tus habent non assignatos ex bonis communibus Capituli, vel Rectori Ecclesiæ Parochialis, vel alii beneficiario habenti administrationem; si autem defunctus plura beneficia (seu Canonicatus) in diversis Ecclesiis habuit ab Ecclesiis profecta, siue non patrimonialia, aut quasi patrimonialia bona ejus, inter Ecclesias, vel Successores in administratione, secundum proportionem sunt dividenda, ita, ut plus perveniat ad illam Ecclesiam, à qua Beneficiarius plus reddituum accepit; sed hoc intellige in dubio, an ex hac, vel illa Ecclesia tales proventus ab eo percepti, nam ubi constaret, quòd percepta ab una ex dictis Ecclesiis, etiam redundantia expenderit omnia in suam sustentationem, & pios usus, vel dum viveret, vel dum in infirmitate existeret, quantumvis abundantia fuerint, bona relicta ad solam alteram Ecclesiam pertinebunt, sic Abbas in cit. c. *Relatum à n. 11.*

§. 2.

An consuetudine obtineri possit à Clericis facultas testandi etiam ad usus profanos?

ANte responsum *not. 1.* sermonem 2139 hic esse de facultate per ultimam voluntatem ad usus profanos disponendi de bonis superfluis, ac redundantibus decenti Clericorum sustentationi, intuitu Ecclesiæ acquisitis, quæ coeteroquin, post obitum Benefic. debentur tali Eccles. ut hactenus dictum est; dixi, ad usus profanos, nam eos inter vivos, vel etiam, dum in ægritudine constituti sunt, donare posse ad pios usus, vel etiam remunerationis gratia, jam dictum est, sed non, disponendi per ultimam voluntatem, unde prima quæstio est, an consuetudine obtineri possit facultas etiam disponendi ad pios usus per ultimam voluntatem de talibus bonis: 2. an etiam ad usus profanos.

Ad 1. *re. posse;* sic Abb. in c. *Cum in Offi. 2140 c. 5.* Molin. *D. 147. n. 25.* & alii communiter, quòd enim ad pias causas de dictis bonis superfluis per ultimam voluntatem disponere non possint, est prohibitum solo jure Ecclesiastico, hoc autem abrogari potest consuetudine contraria, legitime inducta, de quo diximus *l. 1. tit. 2. de Constit.* nec obstat, quòd ratio negandi Clericis facultatem per ultimam volunt. disponendi etiâ ad causas pias, fuerit, ut illis præscinderetur finis congregandi divitias, & opes in eum finem, quo post suum obitum relinquerent grandem sui memoriam; atque adeo potius inter vivos expenderent ad pias causas; nam